

FOTOĞRAFTA BİR SANAT AKIMI OLARAK MİNİMALİZM

Egemen Umut Şen¹

Özet

İçinde yaşadığımız çağda teknolojik gelişmelerin getirdiği bir takım kolaylıklar sayesinde, her saniye sonsuz sayıda görüntü üretilmektedir. Cisimlerden yansıyan ışığın görüntü sistemleri üzerinde bıraktığı izin teknik ifadesi olan fotoğrafın, nesnel gerçeğe bağlı niteliği, uzun yıllar belge ya da tüketim ürünü olarak kabul edilmesine sebep olmuştur. Zamanla kendi estetik ve kültürel birikimini oluşturan fotoğraf, sanatçılar tarafından sanat yapmak için bir araç olarak kullanılmış, değişen algı biçimleri yeni ifade arayışlarına yol açarak akımlar çerçevesinde yeni söylemler ortaya konmaya başlanmıştır. Sanat disiplini olarak fotoğrafta kullanılan sanat akımlarından birisi minimalizm; yani sadeciliktir.

Bu çalışmada öncelikle minimalizm kavramı tanımlanmakta, akımının felsefi temellerinden hareketle, kavramın sanat disiplinlerinde bulunduğu anlam ve sanat disiplinlerinde kullanım şekline değinilmektedir. Daha sonra farklı sanat disiplinlerinde yarattığı yansımalar ışığında fotoğraf sanat disiplininde minimalizm akımının nasıl konumlandırıldığı incelenmiştir. Yapıtın içeriğinden çok biçimiyle ilgilenen bir yaklaşım olmasından hareketle minimal fotoğrafların genel olarak taşıdığı biçimsel öğeler tek tek ele alınma yoluyla fotoğraf sanat disiplininde minimalizm biçimsel yönden analiz edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Fotoğraf, Sanat, Minimalizm, Sadecilik, Biçimsellik.

MINIMALISM AS A CURRENT OF ART IN PHOTOGRAPHY

Abstract

Thanks to the convenience of technological developments, an infinite number of images are produced every second in our age. The objective factual nature of the photograph, which is technically the trace of the light reflected from the objects on the image systems, has led to its acceptance as a document or consumer product for many years. In time, photography, which forms its own aesthetic and cultural accumulation, was used by the artists as a tool for making art, and the changing forms of perception led to the search for new expressions, and new discourses began to be introduced within the framework of the movements. One of the art movements used in photography as an art discipline is minimalism; that mean just simplicity.

In this study, firstly, the concept of minimalism is defined. Based on the philosophical foundations of minimalist approach, the meaning of the concept in art disciplines and its usage in art disciplines are mentioned. Then, in the light of the reflections created in different art disciplines, how the minimalism movement is positioned in the art discipline of photography is examined. Since it is an approach that deals with the form rather than the content of the work, the formal elements of the photographs taken with the minimalist approach are handled one by one and minimalism in the art and art discipline is analyzed formally.

Keywords: Photography, Art, Minimalism, Simplicity, Formality.

---

¹ MA. Egemen Umut ŞEN (AFIAP Fotoğraf Sanatçısı) egemenumutsen@gmail.com ORCID ID: 0000-0001-7518-0737

1. Giriş

İçinde yaşadığımız çağ her saniye sonsuz sayıda görüntünün üretildiği bir çağdır. Bu bağlamda içinde yaşadığımız çağı görüntü çağı olarak tanımlarsak, bu çağda teknolojik gelişmelerin getirdiği bir takım kolaylıklar sayesinde fotoğraf üretmek kolay olsa da, fotoğrafın bugün geldiği noktaya gelmesi kolay olmamış, bir çok bilimsel buluşun hayata geçmesi gerekmiştir.

Fotoğraf kelimesi Yunanca ışık anlamındaki photos ve resim anlamındaki graphos sözcüğünden türemiştir (Grzymkowski, 2016: s. 214). Işık ile yapılan çizimi ifade etmektedir. Cisimlerden yansıyan ışığın görüntü sistemleri üzerinde bıraktığı izi teknik ifadesidir. Tarihte çekilen ilk fotoğrafın, kurşun kalay karışımı plakayı ışığa tutulunca sertleşen bir madde ile kaplayarak kalıcı görüntüler elde etmeyi başaran, Fransız mucit Nicephore Niepce tarafından 1822'de çekildiğini kabul edersek, henüz 200 yılını doldurmamış bir sanat disiplininin bahsettiğimizi görürüz. O yüzden fotoğraf sanatı kendinden önce var olan ve kendisi gibi iki boyutlu bir yüzey sanatı olan resim sanatının kültürel ve estetik birikiminden aynı zamanda bir çok sanat disiplininin ve sanat akımından etkilenecek zaman içinde kendi sanatsal birikimini oluşturmuş, bu süreçte farklı yaklaşımlar ortaya çıkmıştır. Bu yaklaşımlardan birisi de minimalizmdir.

2. Fotoğrafta Bir Sanat Akımı Olarak Minimalizm

Hegel'e göre minimalizm, sade ama basit olmayan, yalın ama yavan olmayan bir güzellik anlayışı şeklinde tanımlanırken, Kant'a göre, yalnızca saf akıl ile haz alınan bir güzellik anlayışını ifade etmektedir (Islakoğlu, 2006: s. 4). Felsefi olarak incelendiğinde, minimalizm kelimesi kullanılmamış olsa da, bu kavramın bir çok düşünce sisteminin temelini oluşturduğunu ya da üzerine eser üretildiğini görebiliriz. Doğunun Zen ve Budizm düşünce sistemleri, Anadolu topraklarımızda filizlenmiş Mevlevi felsefesindeki arınmışlık, ya da Selçuklu eserlerindeki sadelik gibi bir çok örnek bu bakışın kanıtıdır.

Minimalizm sözcüğünün anlamına bakıldığında; Fransızca kökenli "minimum" sözcüğünden türediği görülebilmektedir. Minimum, bir şey için gerekli en az veya en küçük miktar olarak tanımlanmaktadır (Islakoğlu, 2005: s. 14). Kavramın hayat ve yaşam biçimi perspektifinde farklı şekillerde karşılık bulunduğu görülebilir. Minimal tarzda dekoratif olarak tasarlanmış bir ev; kalabalık nesnelere tıkkış tıkkış olmayan, ruhu ve gözü dinlendiren, temizliği kolay, işlevsel olmayan hiç bir detaya yer vermeyen, sade ve yalın dekorasyon anlayışını, endüstriyel tasarım olarak; sadeliği tasarım temeli haline gelmiş basit, kullanımı ve beğenilmesi kolay, üründe ve ürünün sunulduğu ambalajda marka logosu haricinde dekoratif hiç bir unsur barındırmayan, yalın tasarım anlayışını, yaşam tarzı olarak; ihtiyaç duyulmayacak hiç bir kıyafet ya da metaya hayatında yer vermeden, az ile yetinip, dolabın karşısında bugün ne giysem diye harcanan vakit ya da televizyon karşısında zihnin uyuşukluğunda akıp giden vakit yerine kaliteli ve etkili vakit geçirmeye odaklanan, hatta az tüketip, az karbon izi bırakarak doğayla olan ilişkide minimum zararlı yaşamaya çalışma anlayışını temsil etmektedir. Minimalizm etimolojik ve felsefi olarak; gerekli en az, asgari ve sade olanı ifade ettiği gibi sanat yaklaşımı olarak da bu bağlamda anlam kazanmıştır.

Minimalizm görsel sanatlarda ilk kez, David Burlyuk tarafından, John Graham'ın 1929 yılında New York'ta Dudensingh Gallery'de açtığı serginin kataloğunda kullanılmış ve 1960'lı yıllarda yaygınlık kazanmıştır. (Döl ve Avşar, 2013: s. 6).

Minimalizm akımı 20. yüzyıl ortalarında etkili olmuş olsa da temelleri modernizm akımı ile birlikte 19. yüzyılda atılmıştır. Bu terim, Yves Klein, Robert Rauschenberg, Ad Reinhardt, Frank Stella, Brice Marden, Marcel Duchamp, Kazimir Malevich, Barnett Newman, Donald Judd, Sol LeWitt gibi çok sayıda sanatçının yapıtlarıyla ilişkilendirilmiştir (Köksal, 2007: s. 37). Özellikle Dunchamp'ın 1917 yılında bir pisuvarı yan çevirip işlevsel özelliği olmadan endüstriyel bir ürünün sanat eseri kabul edilebileceği fikri bu akımın fitilini ateşleyen düşünce olmuştur. Bir sanat akımı olarak "minimalizm" terimi Amerika'da ilk defa Richard Wolheim tarafından kullanılmıştır (Güleryüz, 2014: s. 2). Alman düşünür Richard Wolheim Art Magazin dergisindeki makalesinde sanatın sadeleştirilmiş ve içeriğinin en aza indirilmiş hali olarak tanımlamıştır (Yağmur, 2014: s. 154). Bu makale ışığında sadeleşerek öze indirgemenin zorlu düşünsel ve estetik üslubu olarak, minimal sanatı özet sanatı olarak tanımlamak mümkündür.

Ünlü mimar Ludwig Mies van der Rohe "Fakirlik, yoksunluk, eksiklik değildir, minimalizm; aksine bilinçli bir tercihtir, zor olanı seçmektir, azla ile çok yapmaktır" sözleri ile az çoktur diyerek adeta akımın sloganını ortaya koymuştur (Islakoğlu, 2006: s. 4). Burada vurgulandığı gibi minimalizm zor olanı seçerek, bilinçli bir tercihle çok olanı az ile ifade etmek, yani azla çok yapmaktır. Bir olay ya da durumu anlatmak için sayfalarca yazı yazmak kolaydır, fakat tüm olayı bir cümle ile ifade etmek için keskin bir zekaya ihtiyaç duyulur. Sanatsal tasarımlarda minimalizm; zeka ürünü olarak, özellikleri üzerinde düşünülüp, yalınlaştırılmış yani fazlalıkları atılmış olandır.

Soyut dışavurumculuğun duyguya verdiği aşırı öneme eleştiri olarak ortaya çıkan akım, özellikle süslü dekoratif unsurlardan uzaklaşarak sadeliği savunmuş, nesnenin sadece nesne olma özelliğine dikkat çekerek yalınlığı ile elit bir estetik biçim kavramı geliştirmiştir (Döl ve Avşar, 2013: s. 1). Sanat tarihi incelendiğinde; her sanat akımının, ortaya çıktığı dönem yaşanan sosyolojik, kültürel, politik, ekonomik, bilimsel, teknolojik değişimlerden hareketle bir tepki olarak, yeni bir yönelimi ifade ettiği görülmektedir. Minimalizm sanat akımının da temelinde soyut dışavurumcu sanatçıların duygu aktarma kaygısına bir tepki görülebilmektedir.

Dışavurumcu sanatçıların duygu aktarma çabasına karşı gelişen tepki, minimalizm sanat akımını ideal biçimselliğe yaklaştırmıştır. Minimalizm sanat sanat içindir ilkesinin akımıdır (Özdoğru, 2004: s. 50). Bu yönü ile dışavurumculuğun aktarımcı yanından uzaklaşarak, biçimselliğin ön planda olduğu, elit bir estetik algı ile üretim kaygısı taşımaktadır. Sanatçının duygu ya da düşünce aktararak topluma ulaşma isteğinden ziyade sanat için sanat yapma çabasını yansıtmaktadır. Bu fikirsellikten hareketle süslü dekoratif unsurlardan uzaklaşıp, sadeliği temel alarak, daha çok geometrik öğelerin, boşlukların ve geniş mekanların kullanımında, yalın biçimsel bir ifade tarzını üslup edinmiştir.

Minimalizm akımında üretilen eserler sanatçının duygularını yansıtacak bir araç olmaktan uzaklaşmaktadır. Minimalizm akımı eserin izleyici tarafından algılanan psikolojik etkisinin önemsendiği zengin bir ifade tarzıdır (Döl ve Avşar, 2013: s. 10). Eserin anlamlandırılmasını sağlayan sanatçının gerçeği, eserin gerçeği ve izleyenin gerçeği ayaklarından izleyiciyi odak noktasına almakta, eser izleyicinin düşsel ve düşünsel dünyasında bulduğu anlamla değer kazanmaktadır.

Minimalizm akımı bir çok sanat disiplininden ve bir çok sanat akımından etkilenecek şekilde şekillenmiş, farklı sanat disiplinlerinde kendisini başka şekillerde göstermiştir. Müzikte; az enstrümanlı, az notalı, tekrar eden düzen, edebiyatta; süsten uzak günlük ve sıradan ifadeler, heykelde; endüstriyel malzemeler ve gerçek mekanların kullanımı, resimde; gösterişsiz biçimselci yalın bir anlayış, mimaride; ekonomik ve işlevsel yapılar,

sinemada ise kameranın durağanlığı dikkat çekmektedir (Özcan, 2018: s. 29). Tekrarlı ritim, kademeli eklenen tınılar, durgun armoni baskın özellik olarak minimalist müziği oluşturmaktadır. Heykel sanat disiplininde hazır nesnelere, basit ve büyük boylu geometrik biçimler minimalist heykelin temel özellikleridir. Mimaride yalnız ve işlevsel yapılar dikkat çekmektedir. Edebiyat alanında genel sıradan ve günlük olaylar konu edilerek, aşırı ve abartılı aktarımlardan kaçınılmıştır. Bir çok disiplini içerisinde barındıran sinema alanında teknik hile kullanımının en aza indirildiği, sonradan düzeltme ve yapımcının filme müdahalesi gibi etkilerin önlenmeye çalışıldığı, sabit kamera açıları ve doğal ışık kullanılarak, yapay efektlerden uzak durulduğu temel kabullerdir. Minimalist tiyatrodaki oyunculuk ve dekor kullanımı mümkün olduğunca sadedir ve genelde doğaçlama tercih edilir.

Hangi sanat alanı olursa olsun, her disiplinin kendine has karakteri olmasına rağmen, minimalizm akımı tüm sanat disiplinlerinde ortak bir üslup olarak görülebilmektedir. Sonuçta, tüm sanat alanları arasında bir ilişki vardır, farklı sanat alanlarında kullanılan teknikler her bir sanat alanında yaratılan eserleri ve birbirleri arasındaki ilişkiyi etkilemektedir (Beyhan, 1996: s. 3). Minimalizm akımının etkili olduğu sanat disiplinlerinden birisi de fotoğrafıdır. Diğer sanat disiplinlerine göre fotoğrafın nesnel gerçeğe bağlı niteliği, uzun yıllar belge ya da tüketim ürünü olarak kabul edilmesine sebep olmuştur. İcadından günümüze yaklaşık olarak iki yüz yıllık bir zaman zarfında kendi estetik ve kültürel birikimini oluşturan fotoğraf, sanatçılar tarafından kullanılan bir araç olmuş, akımlar çerçevesinde yeni söylemler ortaya konulmasına yol açmıştır.

Fotoğraf plastik sanatların bir türüdür. Fotoğrafi sanat yapan özelliği, kompozisyon unsurları olan görsel tasarım öğelerinin bilinçli kullanımınıdır (Özkeçeci ve Çiçek, 2017: s. 318). Fotoğrafi bir görsel tasarım ürünü olarak ele aldığımızda, diğer plastik sanatlar gibi artırmaya değil eksiltmeye dayanan bir tasarım biçimidir. Tasarımı lisan engeline takılmadan, karmaşıklıktan sadelik çıkartma, fikirleri görselleştirme işi olarak tanımlarsak, fotoğraf sanatı yaratıcı bakışın, bir düşüncenin bir gerçekte, gerçeğin ise artistik bir tasarımda vücut bulmasıdır. Sanatçı bakışını, duygusunu, düşüncesini, eleştirisini fotoğraf sanatı yoluyla izleyenlere aktarabilir, hatta sadece görmek istediği tasarımları görüntüyü izleyicileri ile paylaşabilir. Minimal ekolde üretilen fotoğraflar rastlantısal çekilen ya da var olan doğanın kadrajlandığı kareler değildir. Özellikle tasarlanmış, üzerlerinde düşünülmüş, seçici görme pratiğine dayalı reflekslerle yalıtılmış, sadeleştirilmiş görüntülerdir. O yüzden minimalizm sanat akımını en iyi ifade edecek Türkçe karşılığı sadeleştirmedi.

Geleneksel fotoğrafta sadeliğin ustalığın bir göstergesi olduğunu göz önüne aldığımızda sadelik kaygısının amacından bir şey kaybetmediğini görebiliyoruz. Nitekim çağdaş fotoğrafta sade bir kompozisyon içinde görüntüyü gereksiz yere işgal eden; anlam, içerik, mesaj ve görsel dengeye hiç bir katkısı olmayan elemanlara yer vermeyerek geleneksel fotoğrafla bir amaç ortaklığı sergilemeye çalışır (Karadağ, 2016a: s. 156). Soyut dışavurumcu yaklaşıma bir eleştiri olarak ortaya çıkmış minimalizm sanat anlayışında abartılı ifadelerden kaçınarak sade bir anlatım tarzı yakalanmaya çalışılırken, klasik sanattaki biçimsel kompozisyon değerlerine de yaklaşıldığı görülebilir. Kuralcı, mükemmel biçimli geometrik formların kullanıldığı bu yaklaşım grafik temelli, biçimsel ve idealize edilmiş görüntülerin oluşturulduğu, estetik amaçlı çıkarımsal bir tavidir. Bu biçimsel tavrın kullandığı en temel kompozisyon öğesi sadeliktir.

Sadelik; görüntü elemanları ile birlikte görüntünün fikir örgüsü ve imgesel görselliğinin yalnız ve duru olmasıdır (Karadağ, 2016b: s. 67). Görüntü karmaşası tıpkı zihin karmaşası gibidir. Görüntüyü gereksiz nesnelere yükünden kurtarmak ve farklı yönleri açılan anlam çatışmalarından arındırmak için sadeleştirmek

gerekir. Bu yolla izlemesi kolay aynı zamanda dikkat çekici ve düşündürücü görüntüler oluşturulabilmektedir. Dikkat çekici, dingin ve sade görüntüler üretebilmek için boşlukların etkili kullanılması gerekmektedir.

Bazı fotoğrafçılar görüntüde yer alan boşlukları fazla ve gereksiz görerek görüntü çerçevesini bir takım nesnelere doldurmaya çalışır. Oysa boşluklar da fotoğrafta anlamın bir parçasıdır. Bilinçli olarak yaratılan herhangi bir boşluğun sanıldığı gibi boş olmadığını, zihinsel ve düşünsel imgelerle dopdolu bulunduğunu bilmek gerekir (Karadağ, 2016b: s. 68). Minimalizm sanat akımında boşlukların sadeciliği ve yalıtılmışlığı ifade etmek için önemli bir argüman olduğunu belirtmek gerekir. İzleyici üzerinde yarattığı psikolojik etki haricinde biçimsel olarak da bir görüntüde kullanılan figürler gibi, boşlukların da ton ve leke olarak büyük rolü ve değeri bulunmaktadır. Boşluklar etkili kullanıldığında boşluk olmaktan çıkmakta, fotoğrafın etkisini artıran en önemli görsel eleman olmaktadır.

Minimalizm ile ilişkilendirilmiş öncü çalışmalar incelendiğinde öne çıkan unsurlardan birisinin de geometrik formlar olduğu görülebilir. Sanatçı duygusal aktarımlardan kaçınarak biçimsel bir estetik arayış kaygısı yaşamakta, nesne, renk, çizgi, doku gibi kompozisyon unsurlarını minimuma indirgeyerek, daha çok geometrik tekrarların kullanıldığı grafik tabanlı görüntüler oluşturmaktadır. Bu yolla minimal fotoğraflarda sınırlı sayıdaki renk içeren diyagonal, yatay, dikey ve dairesel çizgili formların bulunduğu grafiksel anlatım tarzı öne çıkmaktadır.

Minimalizm akımı doğrultusunda üretilen fotoğraflarda mekan önemli bir unsurdur. Mekan eserin bir parçası niteliğinde ve eserle bütünleşen bir öge konumundadır (Döl ve Avşar: 2013: s. 8). Minimalist sanatçının mekana bakışı, mekân ile mekanı tamamlayan unsurlar arasındaki ilişki bağlamındadır. Figür ve modellerin mekanla ilişkisi kompozisyonun geneline hakimdir. Hatta figür ve modeller mekanın grafik biçimselliğini niteleyen ve tamamlayan unsurlar gibi kullanılmaktadır. Ayrıca fotoğraflarda insan ya da canlı cansız çeşitli figürler kullanan sanatçıların figürün arka plandaki grafik unsur ya da geniş boşluklar içinde boyutsal olarak küçüklüğü dikkat çekmektedir. Bu yolla figür ve modellerin de minimal sayıda ve minimal boyutta kullanılması bu akıma atfen üretilen fotoğraflarda genel bir üslup olarak benimsenmiştir.

Fotoğraf sanatında minimalizm akımı projeksiyonunda duygudan çok düşünceye önem verilir. Bu akla kavramsal sanatı getirirse de eser hiçbir zaman doğrudan kavrama dönüşmemektedir. Yapıtın bütünüyle nesnel ve ifadesiz olması özellikle tercih unsurudur. Diğer sanat disiplinlerinde olduğu gibi fotoğraf disiplininde üretilen minimal görüntülerde sanatçı nesneye abartılı anlamlar yüklememekte, görmek istediği görüntüyü seçici ve estetik bir üslup ile inşa ederek izleyicinin yalınlıkla dikkatini çekmeyi amaçlamaktadır. Bu yolla fotoğrafın izleyici üzerinde yarattığı düşünsel ve düşsel etkiler hedeflenmektedir.

Minimalizm akımına atfen üretilen fotoğrafik görüntüleri, fotoğraf türleri arasında bir başlık altına koyma çabasına girildiğinde sokak fotoğrafı, mimari fotoğraf ya da detay fotoğrafı ile ilişkilendirenler bulunmaktadır. Minimalizm sanat akımına atfen üretilen, grafik unsur içeren mimari yapıları fon olarak kullanan ve içinde figür olarak insana yer veren minimal fotoğraflarda sokak fotoğrafı gibi stüdyo olarak sokağın kullanıldığı doğrudur. Hatta kimi zaman spontane görüntü avcılığı yapılarak üretilmiş minimal fotoğraflar da elde etmek mümkündür. Sokakta çekilen her fotoğraf sokak fotoğrafıdır şeklinde bir tanımlama yapılırsa minimal fotoğraflar da sokak fotoğrafıdır denilebilir. Fakat genel bir bakış altında sokak fotoğrafları, fotoğrafçının öznel yaklaşımı ve kadraja dahil edilen insanların ve insan etkisinin hissedildiği fotoğraflardır. Hatta sokak fotoğrafları incelendiğinde objektifin modellere yaklaşarak izleyiciyi sokağın içine sokmaya çalıştığı

görülebilmektedir. Sokak fotoğrafçılığı juxtaposition olarak adlandırılan denk getirme denilebilecek teknik kullanım özelinde üzerinde düşünülerek tasarlanmış fotoğraflar olsa da genel anlamda anlık reflekslerle, devinimli sokak ve değişen ışık değerleri altında gerçekleştirilen spontane görüntü avcılığıdır. Oysa minimalizm sanat akımında üretilen fotoğraflar sanatçının görmek istediği görüntüyü izleyiciye göstermek için özellikle üzerinde düşünülerek tasarlanmış eserlerdir. Yine minimalizm sanat akımında üretilen fotoğraflar bütünüyle nesnel ve ifadesiz olan, nesnenin sadece nesne olarak kabul edilmesine dayanan bir yaklaşım olduğu unutulmamalıdır. Grafik unsur içeren mimari yapıların ve büyük boşlukların fon olarak kullanıldığı ve içinde insan olan minimal fotoğraflarda, insan etkisinin hissedilmediği insanın bir figür olarak, kompozisyona katkı sağlayan bir unsur olduğu net bir şekilde görülmektedir. Özellikle geniş planda kadrajlanan bu fotoğraflarda insan minimal boyutlarda yer almakta, bu yolla fotoğrafta figür olan insanın karakteristik özelliklerinden ve izleyiciye yansıyabilecek duygudan özellikle kaçınılmaktadır. Kadraja giren insanın giydiği kıyafet ya da beraberinde bulundurduğu aksesuarlar modelin kimliği hakkında bir aktarım yapmaktan ziyade leke değeri taşıyan bir kompozisyon unsuru olarak, fondaki grafik etkiyi tamamlayan nesnel bir özellik taşımaktadır. Bu bağlamda minimalizm akımının temel felsefesi ışığında sokak fotoğrafından ayrı tutulması gerektiği görülmektedir.

Minimalizm akımına atfen üretilen fotoğraflarda mimari unsurların sık sık kullanıldığı bir gerçektir. Birbirini tekrar eden geometrik unsurlar ve grafik temeller mimari yapıların dış cephe karakterleri ile sağlanabilmektedir. Bu yüzden minimal fotoğrafları mimari fotoğraf başlığı altında değerlendirenler de bulunmaktadır. Oysa mimari fotoğraflar bir mimari yapının kütesel formunu, yapının işlevsel özelliğini ya da mimari yapının teknik bir detayını göstermek kaygısı ile üretilen fotoğraflardır. Özellikle minimal tarzda üretilmiş mimari yapıların fotoğrafları bu yanlışlığı beslese de mimari fotoğraf ile minimal fotoğraf aynı düşünsel ve işlevsel düzlemde bulunmamaktadır.

Minimal fotoğraflarda seçici ve indirgeyici üslup ile yalın kadrajlar temel özelliklerden birisidir ve ağırlıklı tercih edilmektedir. Bu yönü ile de detay fotoğrafçılıkla hatta makro fotoğrafla ilişkilendirenler de bulunmaktadır. Bu noktada fotoğrafın eksiltme sanatı olduğu, fotoğrafçının gözüyle gördüğü her detayın kadraja dahil edilmediği, kadraj belirlenirken ve fotoğraf oluşturulurken her zaman belli bir indirgeme eğilimi doğrultusunda seçici hareket edildiği hatırlanmalıdır. Minimal sanat akımının felsefi temelleri unutulmamalı, bu bağlamda minimal fotoğrafın taşıdığı teknik ve biçimsel özellikler doğrultusunda her indirgeyici kadraj, her detay fotoğrafı minimal fotoğraf olarak kabul edilmemelidir. O yüzden minimal fotoğrafları ya özerk bir konu başlığı olarak ele almak ya da minimalizm akımını her fotoğraf alanında kullanılabilecek, türler üstü bir felsefi ve sanatsal yaklaşım olarak değerlendirmekte fayda vardır.

3. Sonuç

Özet bir anlatımla sanatsal tasarımlarda minimalizm; yalın ama yavan, sade ama basit olmayan üzerinde düşünülüp, fazlalıklarından arındırılarak, mükemmelliğin pratiklikten geçtiği tasarımlardır.

Biçimi ve rengi en aza indirgeyerek, kompozisyon unsurlarını değişime uğratmadan kendi niteliğinden yararlanarak, az ile çok etki yaratma kaygısının ürünüdür.

Sadeliği ile dikkat çekerek, eserin izleyicide yarattığı etki üzerinden anlam kazanmasına odaklanan bu akım, seçici ve elit bir estetik anlayış ile farklı sanatsal söyleyişler peşinde olan sanatçılar için fotoğraf sanat disiplini de yerini bulmaktadır.

Çeşitli kompozisyon elemanlarının akıma özgü kullanımı ve geniş boşlukların etkisinde indirgeyici tasnifle inşa edilen minimal fotoğraflar, soyut dışavurumcu ifade biçimindeki abartı yüklü duygusal anlatımdan isteyerek uzak durmakta, nesnelliğin vurgulandığı, geometrik unsurların yaygın olarak kullanıldığı, biçimselliğin ön planda tutulduğu grafik tabanlı idealize edilerek tasarlanmış fotoğraflar yaratma gayretinin ürünü olarak sadelikten hoşlanan gözlerin dikkatini cezbetmeye devam etmektedir.

Kaynakça

- Beyhan, Ö. (1996). *Dil Yetisinin Evrimi Bağlamında Müdahale Sorunsalı*. Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Döl, A., Aşar, P. (2013). Minimalizm Akımı Kapsamında Nesne Anlayışının Yeniden Değerlendirilmesi. *İdil Dergisi*, Cilt 2, Sayı 10.
- Grzymkowski, E. (2016). *Sanat 101*. Orhan Düz (Çev.). İstanbul: Say Yayınları.
- Güleryüz, G. (2014). *Minimalizm ve Steve Reich'in Klavyeli Vurma Çalgılar İçin Yapılmış Yapıtlarının Biçim Analizi*. Sanatta Yeterlilik Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, İzmir.
- Islakoğlu, P. M. (2005). Mimarlıkta Minimalizm. *Ege Mimarlık Dergisi*, Cilt 3, Sayı 55.
- Islakoğlu, P. M. (2006). *Minimalizm Kavramı ve Mimarlıkta Minimalist Yaklaşımlar*. Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Karadağ, Ç. (2016a). *Fotoğrafta Sanatsal Kompozisyon*. İstanbul: Öteki.
- Karadağ, Ç. (2016b). *Fotoğrafta Anlam ve Anlamlandırma*. İstanbul: Öteki.
- Köksal, A. (2007). Minimalist Sanatta Bir Ressam Ve Bir Besteci: Stella Ve Glass. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi*, Sayı 47.
- Özcan, O. (2018). Minimalizm ve Sil Gözyaşlarını Artık Hiçbir Şey Eskisi Gibi Olmayacak Adlı Oyunda Minimalizmin İzdüşümleri. *Kocaeli Üniversitesi Güzel Sanatlar Dergisi*, Sayı 4.
- Özdoğru, P. (2004). Minimalizm ve Sinema, İstanbul: Es Yayınları.
- Özkeçeci, İ., Çiçek, E. (2017). Fotoğraf Sanat İlişkisi Bağlamında Görsel Tasarım Öğelerinin Sanat Eserini Oluşturmadaki Rolü. *Art-Sanat Dergisi*, Sayı 7.
- Yağmur, Ö. (2014). Minimal Sanatta Dan Flavin'i Gestalt Algı Kuramıyla Anlamlandırma. *Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, Sayı 33.